

REFORMA JAVNEGA NAROČANJA

PODATKOVNI LIST št. 7: Zelena javna naročila

Nova pravila omogočajo boljše vključevanje okoljskih vprašanj v postopke javnih naročil. Vsebujejo horizontalno klavzulo, ki se med drugim nanaša na okoljske zahteve, določbe glede uporabe okoljskih označb, možnosti za upoštevanje okoljskih dejavnikov v celotnem proizvodnem procesu in pristop izračuna stroškov v življenjskem ciklu.

Horizontalna klavzula

- Pri izvajanju javnih naročil morajo podjetja izpolnjevati veljavne okoljske obveznosti, ki temeljijo na zakonodaji EU ter mednarodnem in nacionalnem pravu.
- Podjetje, ki ne spoštuje okoljskih obveznosti, se lahko **izključi** iz postopka javnega naročila.
- Lahko se zgodi, da podjetje, ki predloži najboljšo ponudbo, ne dobi javnega naročila, če ne izpolnjuje okoljskih obveznosti.
- Če ima ponudba v zvezi z gradnjami, blagom in storitvami **neobičajno nizko ceno**, ker ne izpolnjuje okoljskih obveznosti, jo je treba **zavrniti**.

Oznake

- **Oznaka** je znak/dokument, ki potrjuje, da določeni proizvod izpolnjuje določene in vnaprej opredeljene pogoje in zahteve glede kakovosti. Nova pravila omogočajo javnim naročnikom, da pri določanju okoljskih značilnosti gradenj, blaga in storitev, ki jih želijo nabaviti, upoštevajo posebne oznake oziroma znak za okolje.
- Vendar je treba izpolnjevati nekatere **pogoje**:
 - **vse zahteve**, ki jih je treba izpolniti za pridobitev zadevne oznake, morajo biti **povezane s posebnimi gradnjami, blagom in storitvami**, katerim je namenjeno javno naročilo, tj. morajo biti zanje značilne. Če oznaka vsebuje zahteve, ki se nanašajo zgolj na podjetje ali na njegovo politiko na splošno, se nanjo javni naročnik ne more sklicevati. V tem primeru se lahko sklicuje samo na posebne zahteve oznake, ki so povezane s kupljenimi gradnjami, blagom in storitvami;
 - oznake morajo določiti **neodvisni organi** v preglednem postopku, v katerem lahko sodelujejo vsi ustrezni deležniki, denimo vladni organi, potrošniki, proizvajalci, distributerji in nevladne organizacije;
 - oznaka mora temeljiti na **objektivnih in nediskriminatornih merilih** ter **biti na voljo vsem zainteresiranim stranem**;
 - če podjetje oznake ne more pridobiti pravočasno, **morajo** javni naročniki **sprejeti enakovredne oznake ali druge vrste dokazil**.

Proizvodni postopek

- Javni naročniki lahko upoštevajo **vse dejavnike proizvodnega postopka, dobave ali trgovanja**, tudi če taki dejavniki niso sestavni del proizvoda. Na primer:

- kadar navajajo tehnične značilnosti proizvoda ali storitev, ki jih želijo nabaviti, lahko zahtevajo, da ti proizvodi in storitve ne smejo vsebovati strupenih kemikalij ali da morajo biti proizvedeni/zagotovljeni z uporabo energijsko učinkovitih strojev;
- javni naročniki se lahko tudi odločijo, da bo naročilo oddano podjetju, ki ponuja proizvode/storitve, ki izpolnjujejo te pogoje na najboljši način; ali pa se raje odločijo za proizvod iz pravične trgovine;
- javni naročniki lahko ocenijo najugodnejšo ponudbo na podlagi okoljskih vidikov, npr. ali so knjige tiskane na recikliranem papirju ali na papirju iz trajnostnega lesa.

Izračun stroškov v življenjski dobi

- Nova pravila spodbujajo pristop izračuna stroškov v življenjski dobi. Pojem izračuna stroškov v življenjski dobi vključuje **vse stroške v življenjski dobi** gradenj, blaga ali storitev. To pomeni **notranje stroške, kakor tudi stroške, povezane z okoljskimi dejavniki**:
 - notranji stroški zajemajo stroške za raziskave in razvoj, proizvodnjo, prevoz, potrošnjo energije, vzdrževanje in stroške odstranitve na koncu življenjskega cikla;
 - zunanji učinki so lahko emisije toplogrednih plinov, onesnaženje zaradi pridobivanja surovin, ki se uporabljajo v proizvodni, ali ga povzroča sam proizvod oziroma njegova izdelava.
- **Stroški, povezani z okoljskimi dejavniki**, se lahko upoštevajo samo, če se lahko določi in preveri njihova denarna vrednost. Če za izračun stroškov v življenjski dobi ni na voljo skupne metode EU, se lahko taka metoda določi na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni. Vendar mora biti metoda splošna, torej ne izključno namenjena posebnemu postopku javnega naročila, in objektivna, zahtevane podatke pa mora podjetje zagotoviti z razumnim prizadevanjem.